

Itak, een zeldzame toneelbelevenis

■ THEATER DE VESTE

'Itak', door De PaardenKathedraal. Zondag 3 november, aanvang 14.30 uur. Toegang f 17,50/f 10.

DOOR JAN VAN DER MAST

Delft – Slechts een paar maal per seizoen komt er een voorstelling uit, waarvan vriend en vijand het er over eens zijn: 'wie van theater houdt, mag dit niet missen!'. Zo'n zeldzame belevenis is volgens de landelijke recensenten 'Itak'. Dit stuk heeft sinds de première al zoveel superlatieven over zich afgeroepen dat een voorbeschouwing overbodig zou moeten zijn. He-las zijn er nu nog maar 43 reserveringen genoteerd bij Theater de Veste.

Maar wat moet je schrijven om iedereen ouder dan zeven jaar naar Theater de Veste te jagen en te laten genieten van deze spectaculaire familievoorstelling die volgens de Volkskrant 'de toeschouwer verzoent met het bestaan'?

Je zou bijvoorbeeld kunnen opwerpen, dat de duizelingwekkende avonturen die de Braziliaanse jongen Itak meemaakt, vergelijkbaar zijn met 'Indiana Jones'.

„Ja”, zegt theatermaker Peter de Graef, de bedenker van Itak, „doe dat maar. Als je daarmee oma's en kinderen binnenhaalt, prima. Ik wil graag gemengd publiek. Kijk, in wezen is 'Itak' natuurlijk ook een vette movie. Er is ruimte voor de grote ontroering. Zo heb ik het gemaakt. Ik heb met enorm veel plezier van tevoren allerlei kleine, onnozele dingen bedacht, die grote filmische effecten oproepen”.

De Graef, die zelf de rol van Itak speelt, staat bekend om zijn meeslepende verteltrant en ook in deze voorstelling staat de vertelling centraal. Het verhaal draait om Itak, een jongen die opgroeit in het Braziliaanse oeroud, een paradijselijke omge-

ving waar hij gelukkig is als kind. Maar dan gebeurt er iets verschrikkelijks, iets wat hij misschien had kunnen vermijden. In elk geval wordt hij bang, vlucht en komt terecht in het Westen, in een metrostation. Daar komt hij Waltertje tegen, onmiskenbaar een Westers kind. Itak waant zich in de onderwereld, sluit vriendschap met Waltertje om even later weer als vijanden tegenover elkaar te staan. Na een paar hachelijke en gewelddadige avonturen mondt het verhaal uit in een vreedzame ontknoping, die zowel oma's en opa's als kinderen tevreden zal stellen.

Mythisch

De Graef vertelt over de totstandkoming van Itak: „Ik wilde graag een mythisch reisverhaal schrijven. Ik heb eerst enorm veel gelezen. Verhalen over eskimo's, indianen, Chinese sprookjes, Sinbad de zeeman. Daarna heb ik die boeken dichtgeklapt en ben ik in het wilde weg gaan schrijven. Maar al dat lezen had twee belangrijke dingen losgewoeld. Allereerst was er een toneelstuk van Brecht, 'De Kaukasische krijtkring', gebaseerd op een Chinees sprookje. Dat is zó fraai opgebouwd. Wat ik daar als lezer meemaakte, dat wilde ik bij Itak ook voor elkaar krijgen. Ik bedoel, je volgt als toeschouwer eerst een verhaal, een prachtig verhaal, wat plotsklaps ophoudt. Dan begint een nieuw verhaal, totaal anders, dat je eigenlijk een beetje tegenstaat, maar dan – zonder dat je 't gemerkt hebt – komen die verhalen samen, vloeien in elkaar over. Het tweede dat mij niet meer losliet, was het verhaal van Sinbad. Hoe hij als drenkeling aanspoelt op een eiland en door zijn ideeën het eiland gaat floreren en hij binnen een mum van tijd met de dochter van de koning gaat trouwen. Maar dan zijn het de wetmatigheden van het eiland, die zijn lot sturen.

Het is daar namelijk zo dat wanneer je echtgenote overlijdt, jij ook tegelijkertijd begraven moet worden. Dus je voelt wel aan dat wanneer de prinses ziek wordt, Sinbads fortuin ook over is. Zij gaat dood, en hij belandt met zeven broden en een fles wijn onder de grond, tussen de skeletten. Je denkt: oei, dat gaat helemaal fout. Maar dan wordt er een man begraven wiens beeldschone vrouw ook onder de aarde wordt gestopt. En dan doet hij iets gruwelijks. Hij slaat de vrouw dood, en kan door haar broden het nog een tijdje uitzingen en uiteindelijk toch ontsnappen. Afijn, bij het schrijven hanteer ik domweg het geraamte van zo'n verhaal, maar vul dat met volstrekt ander vlees op. Bij 'Itak' laat ik in feite gewoon een leventje zien, dat helemaal in de soep draait. Een mens die vol overtuiging foute dingen doet, maar vanuit het standpunt van de toeschouwer gezien, het eigenlijk prachtig gedaan heeft. Ik wil graag laten zien dat alles zinvol is, dat zelfs het allerergste niet zo maar gebeurt. Er is namelijk altijd wel een hoek, waarvandaan je het op een positieve manier kunt bekijken”. De Graef beschouwt het als zijn taak om de mensen toe te roepen: 'Kom 'ns kijken van hier! Vanuit deze hoek is het mooi!'

De Graef: „Ik dring geen oordelen op. Mijn thema's zijn niet de vrouwenemancipatie of het voedseltekort. Nee, ik wil graag dat het verhaal tot leven komt in de hoofden van het publiek. Ik wil ze de tijd en ruimte geven om hun eigen film te maken”. Dat die ruimte in Itak volop aanwezig is, blijkt wel uit de reacties van volwassenen en kinderen, die verschillende dingen uit de voorstelling oppikken. De Graef: „Ach ja, sommige mensen zeggen na afloop: Goh, wat zegt dat ventje een ongelooflijk zinnige dingen, terwijl ik dan zelf denk: maar dat was toch alleen maar om te lachen?”